

KVV/7414 _____ DIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY 1

👤 Mgr. Miloš Makovský, Ph.D. _____ ✉ milos.makovsky@kaveka.cz _____ 🗨 475 283 854 _____ 📍 CS-114/3

☰ Obecný charakter a cíle předmětu

Předmět je zaměřen na zprostředkování a prohloubení didaktických kompetencí budoucích učitelů. Studenti rozšiřují znalost základních oborových kategorií. Důraz je kladen na seznámení s konkrétními metodami a přístupy, a především pak na jejich praktické využití v hodině výtvarné výchovy s ohledem na věk a individuální dispozice žáka. Součástí předmětu je kritická reflexe vybraného výtvarného zadání a jeho alterace v podobě návrhu a provedení vlastní vyučovací jednotky (výtvarného zadání), při které student prokáže schopnost vědomě zacházet s oborovými i obecnými didaktickými kategoriemi a současně je schopen jejich praktické aplikace.

☰ Náplň jednotlivých seminářů

- _____ Obecná a oborová didaktika, didaktika expresivních oborů
- _____ Didaktická znalost a transformace obsahu
- _____ Metody a formy výuky ve výtvarné pedagogice
- _____ Výtvarné řady a projekty, problémová výuka
- _____ Artefietické postupy ve výtvarné výchově, reflektivní dialog
- _____ Inkluzivní vzdělávání ve výtvarné výchově
- _____ Vývoj dětského výtvarného projevu
- _____ Vizuálně projevové typy žáků

☰ Požadavky pro udělení zápočtu

- _____ Aktivní účast výuce (tolerovány 3 absence).
- _____ Referát z zadaného tématu. **Termín referátů: 25. 10., 1. 11., 8. 11. 2023.** Časová dotace na jeden referát je max. 20 minut, podmínkou je doprovodná prezentace a písemný koncept.
- _____ Semestrální práce v podobě ústní a písemné reflexe nalezeného výtvarného zadání (vyučovací jednotky), návrhu a realizace jeho alterace a její následné reflexe (přesná definice a struktura reflexe výtvarného zadání a jeho alterace je součástí tohoto sylabu. Reflexe a návrh alterace výtvarného zadání je konzultována a odevzdána na e-mail vyučujícího. **Termín odevzdání do 31. 12. 2023.**

☐ Povinná literatura:

- _____ DAVIDO, Roseline. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha: Portál, 2001, s. 21–28; s. 111–121. ISBN 80-7178-449-4.
- _____ DUBOWSKI, Janek. *Umění versus řeč. Arteterapie s dětmi*. Praha: Portál, 1995, s. 17–31. ISBN 80-7178-065-0.
- _____ DYTRTOVÁ, Kateřina. *Interpretace a metody ve vizuálních oborech*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2010, s. 146–152; 165–222. ISBN 978-80-7414-250-5.
- _____ DYTRTOVÁ, Kateřina. *Umění a kultura – oblast RVP*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. s. 7–22. ISBN 80-7044-761-3.
- _____ FULKOVÁ, Marie. Kresba jako komunikace: sociální a kulturní vlivy v dětském výtvarném projevu. *Výtvarná výchova*. 2004, 44 (Mimořádné vydání Myšlení, tvorba, dialog), 16–24. ISSN 1210-3691.
- _____ KNECHT, Petr. Didaktická transformace aneb od „didaktického zjednodušení“ k „didaktické rekonstrukci.“ *Orbis scholae*. Praha: Karolinum, 2007, 2(1), 67–81. ISSN 1802-4637.
- _____ MCGREGOR, Ian. *Neobvyklý vývoj dětské kresby: co prozrazuje o dětském umění? Arteterapie s dětmi*. Praha: Portál, 1995, s. 49–63. ISBN 80-7178-065-0.

- ____ PEJČOCHOVÁ, Hana. *Komunikace a integrace ve výtvarných a performativních aktivitách*. Ústí nad Labem, 2015, s. 39–134. Dizertační práce. Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné kultury. Vedoucí práce doc. Mgr. Jitka Géringová, Ph.D.
- ____ ROESELVÁ, Věra. *Didaktika výtvarné výchovy V.: nejen pro základní umělecké školy*. Přepřac. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2003, s. 15–17; s. 18–25; s. 44–62. ISBN 80-7290-129-X.
- ____ SLAVÍK, Jan, Michal NEDĚLKA, Josef VALENTA, Ondřej HNÍK, Karla BRÜCKNEROVÁ a Kateřina DYTRTOVÁ. Didaktiky expresivních oborů: Tvorba a její reflexe ve výchově a vzdělávání. *Oborové didaktiky: vývoj, stav, perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 361–422. ISBN 978-80-210-7769-0.
- ____ SLAVÍK, Jan. Artefiletika – příležitost pro expresi v dialogu teorie a praxe. *Kultura, umění a výchova* [online], 2015, 3(1) [cit. 2020-01-27]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=8&clanek=92
- ____ SLAVÍK, Jan a Petr WAWROSZ. *Umění zážitku, zážitek umění: teorie a praxe artefiletiky. 2. díl*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2004, s. 212–270. ISBN 80-729-0130-3.
- ____ STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana a Pavel KŘEPELA. *Spontánní umění*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 239–254. ISBN 978-80-210-5400-4.
- ____ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Kapitoly z didaktiky výtvarné výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci – Fakulta pedagogická, 2006, s. 23–36. ISBN 80-244-1469-4.

□ Doporučená literatura:

- ____ BLAŽEK, Vladimír, KOMŽÁKOVÁ, Martina a Jan SLAVÍK, ed. *Umění ve službě výchově, prevenci, expresivní terapii: výzkumný záměr Učitelství profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009. ISBN 978-80-7290-415-0.
- ____ CASE, Caroline a Tessa DALLEY, ed. *Arteterapie s dětmi*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-717-8065-0.
- ____ DYTRTOVÁ, Kateřina a Jan SLAVÍK. „Fousatý trojúhelník“ a problém analýzy úloh v expresivních vzdělávacích oborech. *Kultura, umění a výchova* [online]. 2019, 7(1) [cit. 2020-01-27]. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualnicislo&casopis=17&clanek=196
- ____ DYTRTOVÁ, Kateřina, Jan LUKAVSKÝ a Jan SLAVÍK. Vidět, tvořit a vědět, aneb jak se dělá význam ve výtvarné výchově. O komunikačním zprostředkování vzdělávacího obsahu. *Výtvarná výchova*. 2009, 49(1), 11–17. ISSN 1210-3691.
- ____ HAZUKOVÁ, Helena. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově I*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2000.
- ____ HAZUKOVÁ, Helena. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově II*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1995.
- ____ HAZUKOVÁ, Helena a Pavel ŠAMŠULA. *Didaktika výtvarné výchovy I*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-729-0237-7.
- ____ JANÍK, Tomáš a Jan SLAVÍK. Vztah obor – vyučovací předmět jako metodologický problém. *Orbis scholae*. Praha: Karolinum, 2007, 2(1), 54–66. ISSN 1802-4637.
- ____ JANÍK, Tomáš a Jan SLAVÍK. Významová struktura faktu v oborových didaktikách. *Pedagogika*. 2005, 55(4), 336–353. ISSN 3330-3815.
- ____ KUCHARSKÁ, Anna a Ludmila MÁJOVÁ, ed. *Dětská kresba v psychologickém výzkumu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7290-217-2.
- ____ PASTOROVÁ, Markéta. Umělecké obory v kontextu témat všeobecného vzdělávání. *Kultura, umění a výchova* [online]. 2019, 7(1) [cit. 2020-01-27]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=17&clanek=197
- ____ POTMĚŠILOVÁ, Petra a Petra SOBKOVÁ. *Arteterapie a artefiletika nejen pro sociální pedagogy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3120-8.
- ____ SLAVÍK, Jan. K předmětu didaktiky v estetických oborech vzdělávání. *Pedagogická orientace*. 2011, 21(2), 207–225. ISBN 1211-4669
- ____ SLAVÍK, Jan. Tvorba jako způsob poznávání ve výtvarné výchově. *Kultura, umění a výchova* [online]. 2013, 1(1) [cit. 2020-01-27]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=3&clanek=14
- ____ SLAVÍK, Jan. *Umění zážitku, zážitek umění: teorie a praxe artefiletiky. 1. díl*. Praha: Univerzita Karlova, 2001. ISBN 80-729-0066-8.
- ____ SLAVÍK, Jan a Tomáš JANÍK. Teorie, výzkum a tvorba školy. *Pedagogika*. 2006, 56(2), 336–353. ISSN 3330-3815.
- ____ SLAVÍK, Jan, Tomáš JANÍK, Petr NAJVAR a Petr KNECHT. *Transdisciplinární didaktika: o učitelství sdílení znalostí a zvyšování kvality výuky napříč obory*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2017. ISBN 978-80-210-8568-8.
- ____ SLAVÍKOVÁ, Vladimíra. *Výtvarné čarování: artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-729-0016-1.

- ____ SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, Jan SLAVÍK a Sylva ELIÁŠOVÁ. *Dívej se, tvoř a povídej! artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-322-2.
- ____ SLAVÍK, Jan. *Od výrazu k dialogu ve výchově: artefiletika*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-718-4437-3.
- ____ STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana a Pavel KŘEPELA. *Spontánní umění*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5400-4.
- ____ STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana. *Výtvarná dílna*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-705-4.
- ____ UŽDIL, Jaromír. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta: výtvarný projev a psychický život dítěte*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-599-7.

Struktura reflexe nalezeného výtvarného zadání a návrhu jeho alterace

REFLEXE NALEZENÉHO VÝTVARNÉHO ZADÁNÍ

Stručná anotace a zhodnocení (klady a zápory) nalezeného výtvarného zadání (citujte zdroj):

1. Příprava

- ___ Téma/obsah (přiměřenost, adekvátnost, transformace didaktického obsahu)
- ___ Kompetence lektora (pokud je lze hodnotit)
- ___ Cílová skupina (věk, počet žáků, stupeň vzdělání, kompetence)
- ___ Cíle (formulace cílů, jejich přiměřenost k dané cílové skupině)
- ___ Metody a formy (přiměřenost, volba v závislosti na tématu)
- ___ RVP a klíčové kompetence
- ___ Mezioborové přesahy (formulace, výskyt, vhodnost)
- ___ Způsob hodnocení a kritéria hodnocení (formulace a výběr kritérií, adekvátnost zvoleného způsobu hodnocení)

2. Organizace a realizace + dodržení harmonogramu

- ___ Úvod do kontextu
- ___ Motivace (vhodnost, forma)
- ___ Zajištění prostředí
- ___ Přesah do dějin umění, kontext
- ___ Aktivita, činnost (přiměřenost věku, vhodnost, míra tvořivosti, výtvarný problém)
- ___ Reflexe a hodnocení
- ___ Dodržení stanovených cílů
- ___ Spolupráce lektorů
- ___ Zpětná vazba, sebereflexe
- ___ Fotodokumentace výstupů (citujte zdroj)

NOVÉ ZADÁNÍ (ALTERACE NALEZENÉHO)

- ___ Téma
- ___ Námět
- ___ Věková skupina
- ___ Výtvarná technika
- ___ Pomůcky, materiál a potřebné technické vybavení (pro žáky i učitele)
- ___ Časové požadavky
- ___ Cíle (konkrétně formulované)
- ___ Výtvarný problém
- ___ Organizační formy a výukové metody
- ___ Kritéria a způsob hodnocení
- ___ (Interdisciplinární/mezipředmětové vztahy – pokud jsou součástí)
- ___ Popis průběhu výtvarného zadání (zahrnující motivaci, vlastní tvůrčí činnost a reflexi, včetně časových požadavků)
- ___ Očekávané výstupy z RVP, které v této fázi žáci naplňují a klíčové kompetence, které touto činností rozvíjejí
- ___ Zasazení lekce VV do uměleckého kontextu (výběr autorů, kteří mohou podpořit zvolený výtvarný problém)